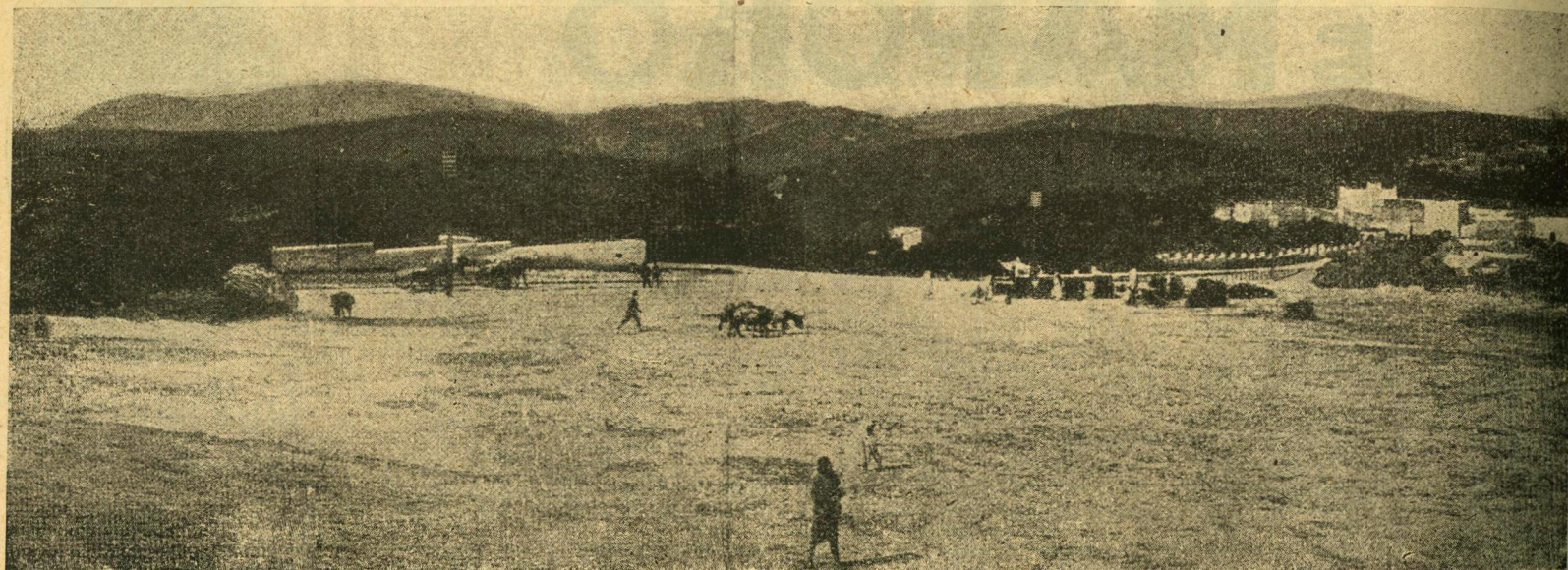

НА МАРОКАНСЬКІМ ФРОНТІ

Місцевість, де відбувається мароканська війна.

Марсель Сей.

„Подібно війни 1914-1919 років, Мароканська війна—це явище капіталістичної хвороби. Явище жажливе, огидне і проти якого нема іншого способу, як цілковита зміна влади. Насамперед боротися треба з націоналістичною історією, з святою любов'ю до батьківщини. Треба негайно скасувати некрутський призов, обов'язкову службу. Війни ще довго будуть, але треба охоронити від різни тих, хто не хоче вмирати“.

Генрі Пуляйль.

„Проти Мароканської війни, проти всіх війн. Але що значать протести, коли загалом ми безсилі!“

Шарль Грид.

„Перше, ніж починати цю різню, слід було розглянути вимоги Абд-Ель-Керима і виконати їх у межах можливого“.

Поль Елюард.

„Франція — країна сміху. Вона сміється завжди, низько, з усього. Хай вороги радіють, принижують її, сиплять на неї удари. Я чекаю від цього Волі. Всяка війна передбачає поразку, а поразка революцію“.

П'єр Бонарді.

„Я гадаю про Мароканську війну те-ж, що й про всі війни взагалі. Нема такої ідеї, що виправдала-б жертви людьми. Одне з двох: або слухна ідея поширення колонізації, або вона неслухна. Чи маємо ми право цивілізувати людей проти їхнього бажання? Як-що Абд-Ель-Керим є дійсно представник риф'янської республіки, якої хочуть риф'яни, і бунт викликано ганебними вчинками цивілізаторів, а війна була наслідком низьких інтересів, то я скажу: Мароканська війна—ганьба“.

Шарль Генрі Гірш.

„Ніхто не має права зазіхати на життя другого. Війна вбиває май

„Проти Мароканської війни, проти всіх війн. Але що значать протести, коли загалом ми безсилі!“

Генрі Пуляйль.

„Перше, ніж починати цю різню, слід було розглянути вимоги Абд-Ель-Керима і виконати їх у межах можливого“.

Шарль Грид.

„Перше, ніж починати цю різню, слід було розглянути вимоги Абд-Ель-Керима і виконати їх у межах можливого“.

Французький кабінет, що виніс постанову про репресії в Мароко.
Попереду — президент Думерг.

Хай вороги радіють, принижують її, сиплять на неї удари. Я чекаю від цього Волі. Всяка війна передбачає поразку, а поразка революцію“.

П'єр Бонарді.

„Я гадаю про Мароканську війну те-ж, що й про всі війни взагалі. Нема такої ідеї, що виправдала-б жертви людьми. Одне з двох: або ідея поширення колонізації, або вона неслухна. Чи маємо ми право цивілізувати людей проти їхнього бажання? Як-що Абд-Ель-Керим є дійсно представник риф'янської республіки, якої хочуть риф'яни, і бунт викликано ганебними вчинками цивілізаторів, а війна була наслідком низьких інтересів, то я скажу: Мароканська війна — ганьба“.

Шарль Генрі Гірш.

„Ніхто не має права зазіхати на життя другого. Війна вбиває майбутнє, а ті, хто викликає війну, самі від неї ніколи не гинуть. Абд-Ель-Керим дуриє своє військо, наче воно б'ється на славу Алаха, тоді як він має на меті матеріальну вигоду. Європейське військо боронить честь свого знамена, не підозріваючи, що цей ідеал криє за собою грошові комерції різних торговців буржуазними цінностями і крамарів, які сами не б'ються. Розумом і серцем бажаю миру Мароко і на всій земній кулі“.

Мароко. Султан Мумій-Юсеф.

ЛЮБОВ

(Оповідання).

Петро Ванченко.

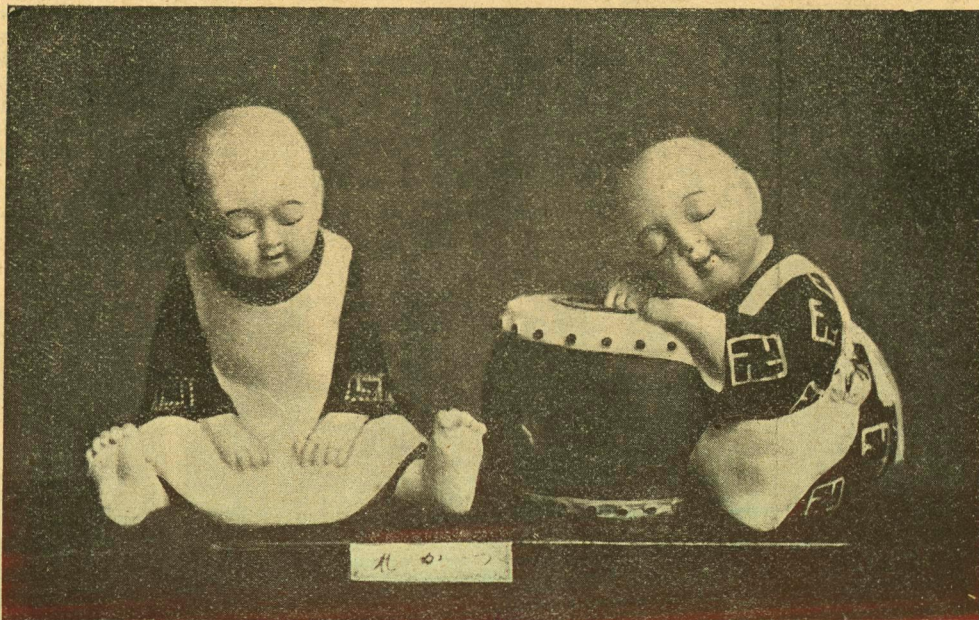
Вперше—і тоді, коли почалася любов—вони зустрілися в клубі.
Додам іще: як із часів сідої давнини,—зустріч ця сталась випадково.

ють в чадному повітрі чотирьох стінок великої передньої з нарізними драбинами.

А іноді вона зупинялась перед якимсь квітчастим плакатом і довго сверлила його очима.— Вона тоді нічого не думала. Вона тільки знала, що там, куди поспішала.

ЯПОНСЬКЕ МИСТЕЦТВО

Останні вироби з теракоту.

„Заслухався... ..Загрався“

... Ліза майже що-дня тікала з дому.

... Покінчивши роботу в столовці, вона швидко бігла додому, одягала хустку на товсті ноги і—над вечір—під глухе таківське гарчання, під шумом—ходою серни, бо їй—бігла до клубу.

Чи було рано, чи було пізно—про це вона не турбувалась, як і не знала, чого треба так поспішати, але завжди боялась втратити одну хвилину—чи то дома в задушній кімнаті, чи на людній вулиці,—поспішала з цією хвилиною до клубу.

... А тепер я: — Попробуйте—привикніть, далі буде: — схований зв'язок і видиме бажання.— того ще—Лізі подобалось клубі... А буває так, що саме—на це вже інші є мисли... От. —

... Короткі літні вечори подили невпіймано. Ховаючи сонце засмажене й зачеплене за будинками, тілила на листях сива і десь, на чахлому міському кленкові раптом—з раптом на турецький барабан але анемічно—вдаряв розпутний нічний птах.

... Потім нагострив вуха, вилітав жити—кажан. на ніч, не зупиняючись, дрібними, швидкими кроками.

... звичайно, — засмажене сонце, що вже за обрієм, анемічний спів і гострі кажана мають зв'язок, і з Лізою, і з клубним садком, і кущами (бо там іще... але потім), і з усім тим, — де Ліза, носила і роздаювала свою мову.

І спитати її чого вона так поспішала—вона не знала. Ліза любила свій клуб.

Потім, як енергія електричних ламп змінювала непомірно-довгий промінь сонця, вона звертала на гарізну драбину і йшла на гору в кімнату ч. 15 на годину фізкультури.

Вона казала своїм подругам:

— Я люблю короткі штанці... і потім от візьми, який у мене мускул?... А батько лається... каже, що шлюхою скоро буду.

А ще потім, як в кімнаті ч. 15 гасили світ, Ліза виходила в клубний садок і обнявши за плечі свою подругу — другу червону хустку — розказувала їй за свою столовку, де вона подає обіди, за побитий посуд і за сердитого батька, що не пускає її до клубу.

І як неодмінно півгодини в великій передній—так неодмінно до пізньої ночі в клубному садку. —

Правда, тут ще пахли кущі, тут ще іноді бувала зустріч з нахабними очима (Ліза тоді ховала лице в плече подруги) і відціль чутно ще було розпутний спів с чахлого міського кленка.

Ліза любила ще і клубний садок.

... Ліза все любила—і довгі нудні лекції і плакати і густий туман.

проходили неспокійно. Хова-
лось сонце засмажене й за-
морене десь за будинками,
полотніла на листях сива
роса і десь, на чахлому місь-
кому кленкові раптом — з
наміром на турецький бара-
бан, але анемічно — вдаряв
тісно розпутний нічний птах.

...Потім нагострив вуха,
розправляв крила і вилітав жити — кажан.
Йшла ніч, не зупиняючись, дрібними, швид-
кими кроками.

І звичайно, — засмажене сонце, що вже
десь за обрієм, анемічний спів і гострі
крила кажана мають звязок, і з Лізою, і з
клубом, і з клубним садком, і кущами (бо там
під кущем... але потім), і з усім тим, — де
во а, Ліза, носила і роздарювала свою моло-
дість. — І найбільше ніч — спітніла від за-
чаття ніч і вечір, бо вони влітались в
душу Лізи і робили настрій на рівень: кажан
з гострими крилами і розпутний спів.

Ліза приходила вчасно. Не в міру довгий
промінь червоного сонця сік тверду шибку
стекла, — і як-раз тоді сходились до клубу.
Вона може була першою.

У великій передній центрального робі-
тничого клубу цвітуть буйно плакати. ...
А колись тут цвіли дворянські капелюхи,
але про це, вже ніхто не згадує, а як хто
так і зовсім не знає...

Да... — Історичне: — да.

Ліза давно ходить до клубу. І через те,
що **давно**, вона з радістю втискується в
натоп і з задоволенням біжить очима по
знайомим плакатам. — Он всі, ті, що йдуть
від кутка до кутка, — вона давно їх пере-
читала, може знає на пам'ять, але сьогодні-
завтра — їй неодмінно треба їх оглянути,
бо як і червоне сонце, вони — кострубаті
плакати — частина її життя.

... Високо, так щоб в очі кидалось —
плакат: — відгодована брюхаста свиня з ве-
ликою люлькою в зубах, і напис: хочеш
бути свинею, то кури в клубі... —

Але в великій передній, з нарізними
драбинами, повно диму. Ходять по двоє,
стоять купками, говорять пошепки — упев-
нено, і, легко перекидаючись словами через
голови, міцно на гурт. Іще хтось, знаючи, що
він дома, весело зарежоче на весь живіт.

Густо пахне людьми, потом, нафтою
від масних сорочок і залізною тирсою.

Ліза всіх знає. А може й не знає —
так як треба. — Але, он те, засмажене чорне
лице, мускулиста здорова шия... Може
вона бачила вчора, позавчора — важно: воно їй добре знайоме і навіть
дороге. І не побач вона його сьогодні, чи буде тоді ніч спокійною? —

І так з кутка в куток, від плаката до плаката, від купки до купки,
ловлячи, і, непомітно для себе, складаючи рядками крилаті слова, що літа-

„Заслухався... ...Загрався“

Японка в кімано.

за побитий посуд і за сер-
дитого батька, що не пускає
її до клубу.

І як неодмінно півгодини
в великій передній — так неод-
мінно до пізньої ночі в клуб-
ному садку. —

Правда, тут ще пахли
кущі, тут ще іноді бувала
зустріч з нахабними очима
(Ліза тоді ховала лице в плече подруги) і
відділі чутно ще було розпутний спів с
чахлого міського кленка.

Ліза любила ще і клубний садок.

... Ліза все любила — і довгі нудні
лекції і плакати і густий дим передньої і
випадково нахабні очі — бо їй 18 і серце в
неї було вагітне.

... Так: — спитайте. чого по весні ло-
шата гнучко вибрикують ногами і ляпають
болотюкою в спокійну матір?

От.

Поверталась до дому Ліза пізно. —

Дзвінок вистукуючи каблучками по ка-
м'яних тротуарах, вона розгортала рядки
крилатих слів, що зафіксувала в клубі, — і,
зупинившись на якомусь важкому кудлатому,
силкувалась утворити з нього дію, або при-
наймні хоть уявити і розгадати того, хто
сміло так народив це слово.

... Літали кажани.

І відділі чутно було розпутний спів. Він
давав настрій.

... Ліза йшла. Душа й тіло повні
задоволення. — Рівновага. І тільки стукаючи
в чорне косе вікно, вона згадувала, що
вже пізно і що зараз буде лаяти її батько.

... Лаяв батько. — Кашляв, плювався,
обіцявся перебити ноги і спалити клуб.

А Ліза, хсваючись під вовняну ковдру,
думала:

— а завтра знову підү.

І знову йшла.

І йшли дні, вечори і ночі — спокійні.

І була така Ліза сама звичайна дівчина.

* * *

І от...

І от, одного разу — і потім надовго —
Ліза весела й безтурботна, як свіжий — в
росі — зелений бур'янець, Ліза, що не-знає
защо любила повітря клубу, втратила рівно-
вагу й спокій — розперезала своє серце.

А було це так: —

В клубі йшла вистави. Перед дверима
в залю зібралася велика куча тих, що но-
ровили зайняти місця поближче до сцени.

Було тісно й жарко. — Ліза
стояла в самій середині і нюхала спітнілу
сорочку свого сусіда, — і коли несподівано відчинились двері в залю, то
вона ненароком попала в обійми дужого чорнявого хлопця.

Він сказав:

— Попалась!

А вона через плече заїржала до нього весною.

Тоді він ще гукнув до когось:

— Сміється!.. Значить, моєю буде!

Оце і все. З цього і почалося.

... Підчас вистави, вони вже сиділи разом, — і, мабуть, це вже не випадково. Він сміло схилився до неї і про щось їй шепотів, а у неї цвіли щоки і якось незвано теплішало в грудях... —

... І тут — все.

І коли Ліза поверталася до дому, то вона знала тільки, що звуть його Романом і чогось страшенно хотілось їй довідатись, що за птах співає на міському кленкові, і ще: поцілувати міцно-міцно сторожа, що сидів на східцях крамниці і задумливо плював на свої чоботи. —

І звичайно, вона здивувалась, коли дома почав її лаяти батько.

А потім... Ех і почалося-ж!.. —

Світ не світ, столовка не столовка і сонця на небі не стало — облилося серце бурхливою кров'ю і хотіло Романа.

... На другий день Ліза довідалась у клубі, що слюсар він і працює в майстерні недалеко від її столовки. А на третій, ходила дивиться на вивіску майстерні ідесь глибоко в серці пеленала думку, що може його зустріне. І нарешті не витерпіла — на четвертий: пішла на годину раніше в клуб і пильно стежила, коли він покажеться на дверях.

В той вечір він прийшов. Ліза пізнала його через голови, по картузу, і хотіла кинути йому назустріч, але несподівано з драбини посунула юрба і вона опинилася в кутку, далеко від дверей. Вона бачила тільки, як він піднявся по драбині, нарешті зник у натовпі, — і їй захотілось плакати і чогось, хоть на одну хвилиночку, подержати в руках його замальцьованого

Ще: — ходила Ліза до майстерні і одного разу побачила його. Але чогось несподівано злякалась і втекла до дому. (І знову плакала).

Але минуло й це. Вони таки зустрілись і зійшлися. —

Зійшлися просто: вона тремтіла, а він почувши тіло молоде цілував її в губи. —

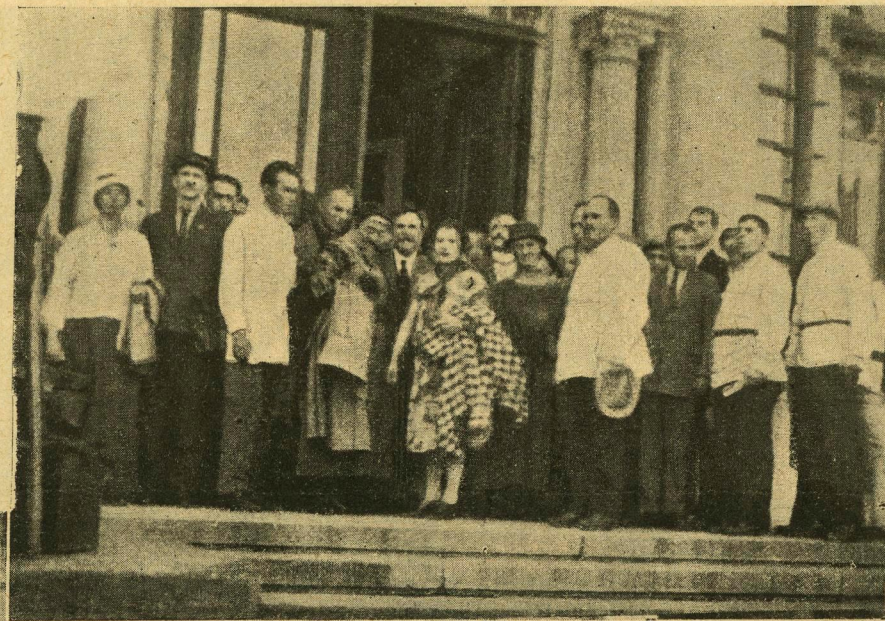
І було тоді щастя старе, старе і разом молоде в клубі. —

Ще раз: ех!.. —

Зацвіли тоді знову плакати, поширився світ до безкраю, зареготалося сонце з гори і весело всміхнувся до Лізи кожен лист обсмиканих кущів клубного садочку.

... А ще потяглися соки живучі, набубнявіло і: — отто розцвітеться квітка буйно: —

ДЕЛЕГАЦІЯ ЗАКОРДОННОГО ВЧИТЕЛЬСТВА У ХАРКОВІ

Вісім день, не-знає чого, кріпилась Ліза, а на дев'ятий не вдержалась.

... Якось тоді вистава йшла на сцені — вони силкувались пригадати на другий день, але не встигли, бо все поспішали.

Поверталась тепер Ліза до дому тільки світанком. Відчиняв їй батько двері і вже не лаявся, а тільки коротко рубав:

боска!

А мати — бідна мати з гким серцем — тільки неспокійно розглядала червону помнату хустку.

Але у Лізи цвіла тоді любов до всіх. Вона не ображалась на лайку батька, цілувала чогось засмучені материни очі із запалом гойдала, вище голови, свого найменшого брата.

Іще вона літала в столовці вітром, біла нещадно посуд і реготала щиро від душі, коли зав записував їй цю необережність на рахунок платні.

Да, ще вона записалась разом у чотири гуртки і вибрала в великій передній два плакати — один своїм назвала, а другий Романовим.

... А над усе вона любила Романа і пахучий кущ у закутку клубного садка. Той кущ у неї — ера.

Ліза пізнала його через голоси, по картузу, і хотіла кинути йому назустріч, але несподівано з драбини посунула юрба і вона опинилася в кутку, далеко від дверей. Вона бачила тільки, як він піднявся по драбині, на решті зник у натовпі, — і їй захотілось плакати і чогось, хоть на одну хвилиночку, підтримати в руках його засмалцьованого картуза.

Цілий вечір вона блукала від кімнати до кімнати, обходила звесь садок і не запобігла втіхи — його не було. Вона в-останнє постояла на тому місці де його побачила і, поглянувши з докором на нарізну драбину, пішла до дому. У неї були вогні ліричні очі.

По дорозі до дому вона гірко плакала, і десь співав нічний птах — краєв серце.

... вночі снівся засмалцьований картуз, а ранком — і цілий день — у Лізи були червоні очі.

Сталось після того: —

Вона Ліза, та не та. Біга вона по столовці, подає обіди, щось комусь говорить, а в думках, в серці, в цілій істоті немає нічого, крім Романа з веселою усмішкою, в засмалцьованому картузі...

І люди, на вулиці, не люди, коли там нема Романа...

І не радують більше кострубаті плакати...

І мовчить вона — Ліза — про своє горе.

... І тільки іноді, обнімаючи свого маленького брата вона шепотіла:

— Та його-ж звуть Романом...

(Маленький брат тоді шморгав носом і незрозуміло кліпав очима — надавав жалю).

Зверху — делегація на Харківському вокзалі. Харківське вчительство радо вітає своїх закордон. гостей. Внизу — делегація від'їжджає оглядати Харківські робітничі клуби. В автомобілі ліворуч сидить голова делегації тов. Генрі Ван-Ден-Гевель. Попереду, праворуч, сидить заступник голови делегації тов. Шмідт.

22/VIII—25 року у Харків прибула делегація закордонного вчительства, яку командировав Інтернаціонал Робітників Освіти для детального ознайомлення зі станом і перспективами народньої освіти на Україні, станом та побутом робітників. Делегація пробула три дні і за цей час оглянула Харківські культосвітні установи, дитячі школи, інститут праці та робітничі клуби.

і не чуть було більше розпутного птаха. — Він полетів кудись доспівувати свою пісню і може забрав з собою маленький шматочок Лізиною щастя. —

Так само вона любила Романа, як і тоді, в перші дні, але зараз не вистачало в неї крові й рухів заповнити цю любов. І від цього їй було трохи сумно.

... Чулося, що сонце відійшло від землі.

Осінь — таки!

Злютив дощ і надовго. Вже він не шкварив, а наважився надовго, — і вперто, спокійно сік заспану землю.

Тепер Ліза — через дощ — часто лишалася дома.

Сидячи довгими вечорами, на потертому старому дивані, вона пригадувала літо, розкладала рядками дні і якось без думок задовольнялась на тому, що вона вагітна.

реготала щиро від душі, коли зав записував їй цю необережність на рахунок платні.

Да, ще вона записала разом у чотирі гуртки і вибрала в великій передній два плакати — один своїм назвала, а другий Романовим.

... А над усе вона любила Романа і пахучий куш у закутку клубного садка. Той куш у неї — ера.

І: —

дні, дні, дні. Власне, — вечори і ночі. — Щасливі.

Любов.

* * *

Аж ось вдарилася осінь і вшкварив дощ.

Потяглися з заходу важкі хмаги, засірів туман в повітрі, задумалось небо тяжко-тяжко, — і закрили клубний садок.

Стала осінь. — Стало трохи сумно.

... І довідалась ще Ліза, що вона вагітна.

Тоді вже осипалось листя з чахлого кленка

— Ще буде літо... і буде в мене дитина...

І не думала Ліза про те, як впорядкує своє життя, хто їй догляне дитину, коли вона буде в столовці і, звичайно, не знала, що скаже їй мати, коли довідається про її вагітність.

Ліза вже не знала й про сором.—Вона прочитала всі кострубаті плакати і не вивчала, а тому і не розуміла поглядів свого батька—старого правця.

... Лягаючи спати вона згадувала тільки свого Романа та думала: чи було у її матері таке щасливе літо. —

Спокійно, спокійно, — як після перемоги, або після важкої праці коли ходором ходять груди.

Настала й зима. — Нудна зима, починаючи з осені і кінчаючи, — коли в повітрі знову пролетить заклик до зачаття і виб'ється з землі перший пролісок.

І тоді почалося вдруге: —

... Засипав сніг вікна і довідалась Лізіна мати, що дочка її вагітна.

Так:

— Лізо, ти... у тебе...

(Соромилась мати).

... У тебе спідниці не сходяться.

— Ну-да... я-ж вагітна, — спокійно відповіла Ліза...

— Вагітна?!

В той вечір Лізіна мати лила гіркі сльози з виморених очей.

— Сором дочко, який!.. Сором... —

Вона сиділа мов прибита. Як людина, що раптом дізналася про-те, про що боялась, навіть, думати, вона перебирала всі подробиці, які раніш помітила, але не звертала на них в свій час уваги і складала зараз з них сумну повість, що її, повісти — не розуміла Ліза.

... —Верталась пізно...

— Ну-да.

— Замок справляла десь без грошей...

— Так... він же слюсар, Роман мій.

— О, куди дивилась я раніше?!...

І хиталась жалібно, в розпуці стара голова і дивувалась Ліза і допитувала:

— Чого ви, мамо?... Чого плачете?

А потім, коли сліз вже не вистачило і закралася в голову Лізи думка, що вона не знала раніш — порішило, або вірніше наказала мати: —

— Ні в яким разі не признавайся батькові... бо вб'є.

І за цього часу стала задумлива Ліза. З цього часу — образили її любов і примусили її вивчати історію, якої вона не знала і думала, що їй не потрібна.

Тепер Ліза, дивлячись на батьківську спину, що зігнулась над чиймсь жакетом, думала: —

— Чужий-же він мені... а ще недавно я його любила... — І що йому мене?

А потім гнівно душа бриніла: —

— Як він сміє?!

І плакали очі: — що в любов, нагло, втелесувався цинізм історії.

Іще: почала Ліза туго виперізувати свій стан, що-б батько не помітив

її вагітності, і, мабуть, пошкодила зовсім нове життя, зачатє в щасливу хвилину під пахучим кущем.

... Не стало щастя.

* * *

Весна! —

Все.

Або ні — березень з вогким повітрям і густою болотюкою.

Напередодні зачаття природи в літо стався фінал цієї коротенької історії людського життя.

... Розбився світогляд.

... Народилась злість.

... Затужила молода душа.

(Скоро, скоро заспіває розпутний птах.)

І щоб недовго: —

Стояв батько і харкав злістю:

— Добігалась!... Курва!

А потім згадав, що наче й мати була курвою, і замахнувся на обох важким прасом.

— Уб'ю, щоб землі не паскудили!

... Тоді мати мовчки ковтала сльози і уважно розглядала латку на своїй спідниці, а Ліза ще й досі не розуміла за що-ж її збирається вбивати батько.

А коли з розхристаного праса випала на долівку остання жарина, то він сказав: —

— Іди... щоб очі мої тебе більше не бачили.

Потім обняв свою голову і наче заплакав.

... І пішла Ліза... Пішла з своєї хати, бо вигнав її батько.

... На дворі сутеніло.

Вона йшла по рудій дорозі й обляпувало болотнюкою свою спідницю —, ту саму, що знав її Роман.

Звичайно, там, де йшла вона, були й тротуари, але во а забула про них, бо ще на порозі — як виходила—згадала, що цими днями вона повинна родити.

Вона плакала. Сльози падали на руду дорогу і змішувались з брудом вулиці. —

Любовь її образили — покалічили і обплювали. Потоптали ногами. — Це було страждання. — Ліза не знала сорому.

... Але на розі вулиці якось ненароком вона згадала кострубаті плакати. І раптом ще один... —Тоді у неї промайнула думка:

— І у мене буде такий хоршун...

І далі, далі:—він вже всміхався, потім ходив, потім... —

У Лізи зміялись очі і на віях блестіла сльоза.

Вона йшла в клуб — в той клуб, де почалася її любов — ішла що в-останнє розв'язати заплутане питання. —

Любов.

Додаток до твору:

На цей раз, ще в одному місці — при відчинених вікнах — було вжито старованного слова — байстрюк.

якої вона не знала раніш — порішила, а ще вірніше наказала мати: — Ні в яким разі не признавайся батькові... бо вб'є. І за цього часу стала задумлива Ліза. З цього часу — образили її любов і примусили її вивчати історію, якої вона не знала і думала, що вона їй не потрібна. Тепер Ліза, дивлячись на батьківську спину, що зігнулась над чиймсь піджаком, думала: — Чужий-же він мені... а ще недавно я його любила... — І що йому до мене? А потім гнівно душа бриніла: — Як він сміє?! І плакали очі: — що в любов, нагло, втілювався цинізм історії. Іще: почала Ліза тугу виперізувати свій стан, що-б батько не помітив

було страждання. — Ліза не знала сорому. Але на розі вулиці якось ненароком вона згадала кострубаті плакати. І раптом ще один... — Тоді у неї промайнула думка: — І у мене буде такий хорошун... І далі, далі: він вже всміхався, потім ходив, потім... — У Лізи сміялись очі і на віях блестіла сльоза. Вона йшла в клуб — в той клуб, де почалася її любов — ішла щоби в останнє розв'язати заплутане питання. — Любов.

Додаток до твору:
На цей раз, ще в одному місці — при відчинених вікнах — було вжито старованного слова — байстрюк.

Делегація французьких

2 роки назад на півдні Франції в департаменті Воклюз селяни виноградарі, щоб уникнути експлоатації капіталістів заснували синдикат виробників пепін'єристів. Нині до синдикату входить до 300 членів з яких всі одночасно є членами французької компартії. Синдикат реалізує продукти своїх членів — в першу чергу збуває їх кооперативам. У праці свого господарчого розвитку синдикат вирішив нав'язати ділові зносини з Радянською Україною. Так минулого року синдикатом було поставлено для виноградних господарств України партію виноградних лоз, а в цьому році синдикат уложив угоду на поставку великої кількості виноградних саджанців.

Два представники синдикату — вице-президент т. Поль-Прован і секретар т. Еміль Ам'ель цими днями рі-

Делегат
Еміль Ам'ель.

Секретар ВУЦВК'у
т. А. І. Буценко.

Делегат
Поль Прован.

виноградарів- комуністів

шили використати цю угоду щоб приїхати до Радянської України особисто познайомитись з життям українських селян та нав'язати щільний зв'язок з селянами французькими. Делгатів було прийнято в ЦК КП(б)У, ВУЦВК'у крім того делегати оглянули Харків, побували в будинках відпочинку на заводах і від'їжджаючи дали обіцянку по приїзді до дому розвіяти всі ті наклепи та брехню, що ширять про Радянський Союз буржуазна французька преса. Найбільш вразило тих делегатів величезність заводу ХПЗ і від'їжджаючи делегати передали до журналу «Все-світ» коротеньке привітання робітникам ХПЗ.

Геронський.

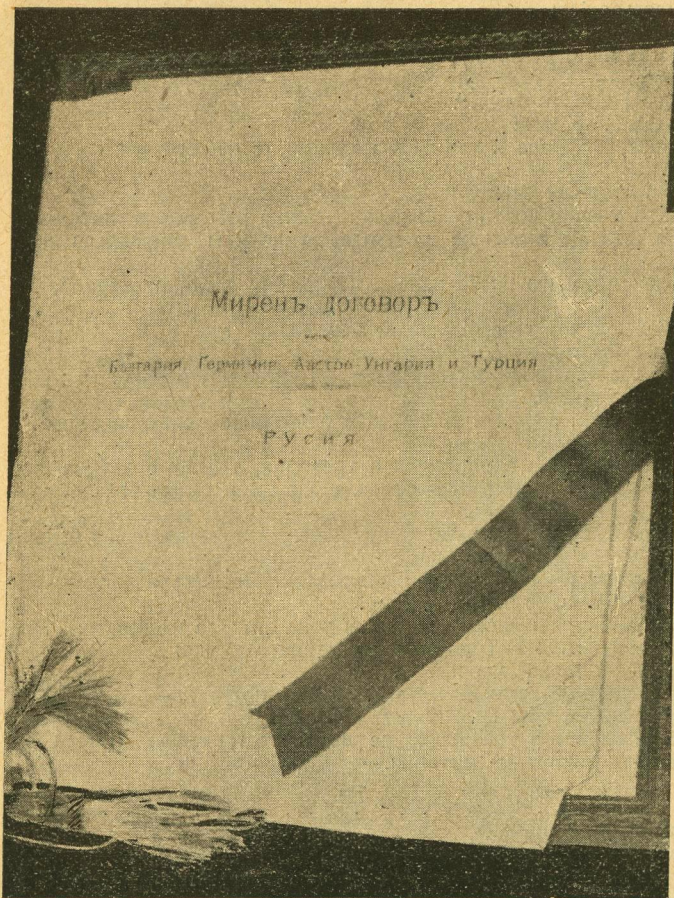
Москва дипломатична

... Депутатам союзних радянських з'їздів, вельможним гостям дипломатичних віталень Москви й досі, часом, показують три барвисті фоліянти.

Величезні, старовинного формату книги, оправлені в сап'я нта свинячу шкіру, з причепленими на шнурках важкими печатами; печаті у футлярах, під пкрішечками, як ті об'єктиви в фотографічних апаратах. І приблизно

по 200 сторінок, густо задрукованих старим квадратом шрифтом, через кожні двадцять — трицять рядків поділені парграфами.

Готика літер, важкі німецькі речення: ними великодержавна дипломатія Вільгельмів замінила французьку протокольну сушу. І на останній сторінці вже не друкарня набрала, а урядовцева рука дрібнесенько, як маком, написала потверджуючу (ратифікаційну) формулу свого державця. Різко, зривчасто, з багатьма розчерками й викрутасами, традиційним

гусачим пером підписався під історичною грамотою Берестейської угоди „Wilhelm Imperator — Rex“.

Французькою мовою складений і латинською післямовою закінчений такий самий ратифікаційний примірник, присланий нам з Відня. І найваж-

як самовар завбільшки; і як самовар блищать золоті, по-над п'ять фунтів вагою, справи цих печатів...

В цих позабутих пам'ятниках — перепочивок, вагання, тривога й початок такого клопоту. І проте — перша перемога Рад.

Навряд чи на виставках з'являться примірники пізніших договорів із Москвою. Або-ж доведеться організувати спеціальну виставку, де могли-б уміститися сотні паперових актів і таких саме, як перші, чепурних, та далеко не таких неукладистих, книжечок. А чужинці, що живуть у Москві, так само як і товариші, що приїждять з окраїн, задовольняться спокійною проходкою по „кварталу Воровського“, по-при застигли, немов нежилі, „особняки“; коли-не-коли під шанобливий шепіт чужинців, або під російське „ач-який“ — випливе звідти гладка, чужа фігура і, поправляючи бриля, поїде собі автомобілем, що дожидався її.

Живі й кам'яні, заступили такі „пам'ятники“ усі двісті статтів Берестейського трактату; яскравіш, ніж дальні договори, говорять вони про дипломатичне відновлення Москви.

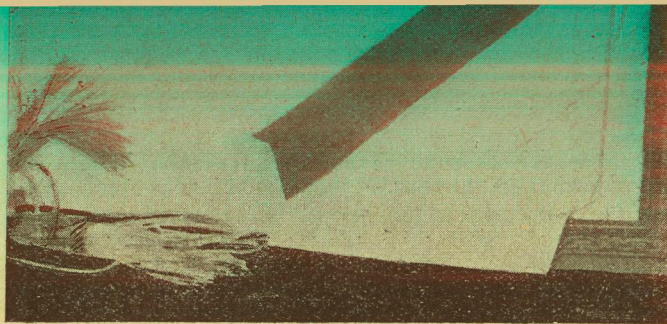
Різного кольору прапори мають з обох боків Поварської — старовинної вулиці панів, що, на досаду її сучасних мешканців, перезвано на вулицю Воровського. І не без такої самої досади ставляться різні „превосходительства“ до того, як їм довелося розміститися в Москві. Обурюючись на житлову кризу й неможливість обрати, який хоч „особняк“, не зовсім приязно дивиться англійський в справах на сусідній будинок з чорним прапором з барсом і фортеліми зубцями на цьому прапорі. Герб Афганістана переносить думку сера Роберта Ходжстона до берегів індійської держави, де його щасливіший колега — лорд Кемфріс може дозволити собі те, що тутешній британській місії, на щастя, неприступне. Бо, хоча й почесно плено британський прапор не над будинком, як то ведеться, а на особному флагштокові в саду — щоб видніш його було, — та не може „найвельможніший мешканець“ вулиці Воровського прибути некликий на Кузнецкий міст, 15; ще менш може він говорити із радянськими міністерствами таким тоном, яким загворив-би був в Англії з далеким і вбогим родичем і яким його колеги звикли командувати Індусами й афганцями.

Шведи, перси, норвежці, литвини; в тім, представником останніх давній мешканець цього таки куточка Москва — Бальтрушайтис, друг Брюсова й Бальмонта, сам поет — символіст, що знайшов у протоколах більше поезії, ніж у віршах: „литовський Шатобріан“, *) як жартують з його старі знайомі з „Літературно-Художнього гуртка“.

Поляки. На тій-же вулиці їхній буро-блакитний прапор тремтить над найшумнішим в цьому кварталі будинком. Коли все завмирає і коло хвіртки дерев'яних домиків, що збереглися тут, шепочуться весняні парочки, повітря крає сирена польської машини. І пізно чути музику, а на світанку законодавці непманської моди — лоцони численні секретарі польських місій — провозають тою-ж машиною своїх гостей з академічного й інших балетів.

На Никитській, в понурому старому домі, де був Центрополонбж, а пізніше — місія Нансена, сіло нарешті, Турецьке посольство. В ситі Арбатських провулків — датчани й норвежці, а ближче до Поварської, на Садовій, живе єдиний, здається, беззмінний московський посол — старий культурний журналіст Отто Поль, що репрезентує тут свою Австрію з 1920 року.

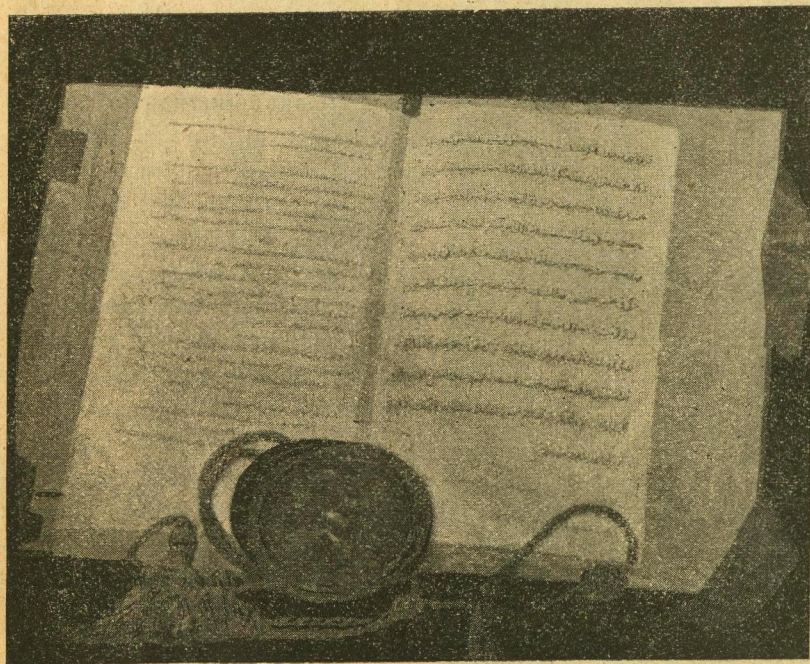
В епоху таких напружених взаємовідносин п'ять років на посаді посла в Москві перебував німецький дипломат, який, за даними, з Пекіна, відправив туди тільки пер-

гусячим пером підписався під історичною грамотою Берестейської угоди „Wilhelm Imperator—Rex“.

Французькою мовою складений і латинською післямовою закінчений такий самий ратифікаційний примірник, присланий нам з Відня. І найважливіший за своє коротке царювання підпис Карло Габсбург зробив, тільки перевіряючи, чи правильно виписано його „апостолічного“ титула, де говориться, що австрійський престол дістався „в спадщину“ від Карла П'ятого, Григорія VII й самого апостола Петра.

До третього, турецького примірника причеплено дві печаті, маленькі

Договір с Туреччиною.

брала, а урядовцева рука дрібнесенько, як маком, написала потверджуючу (ратифікаційну) формулу свого державця. Різко, зривчасто, з багатьма розчерками й викрутасами, традиційним

Тоніом, яким загворив-би був в Англії з далеким і вбогим родичем і яким його колеги звали командувати Індусами й афганцями.

Шведи, перси, норвежці, литвини; в тім, представником останніх давній мешканець цього таки куточка Москва—Бальтрушайтис, друг Брюсова й Бальмонта, сам поет—символіст, що знайшов у протоколах більше поезії, ніж у віршах: „литовський Шатобріан“, *) як жартують з його старі знайомі з „Літературно-Художнього гуртка“.

Поляки. На тій- же вулиці їхній буро-блакитний прапор тремтить над найшумнішим в цьому кварталі будинком. Коли все завмирає і коло хвіртки дерев'яних домиків, що збереглися тут, шелочуться весняні парочки, повітря крає сирена польської машини. І пізно чути музику, а на світанку законодавці непманської моди—лошоні численні секретарі польських місій—проважають тою- ж машиною своїх гостей з академічного й інших балетів.

На Никитській, в понурому старому домі, де був Центрополонбіж, а пізніше—місія Нансена, сіло нарешті, Турецьке посольство. В ситі Арбатських провулків—датчани й норвежці, а ближче до Поварської, на Садовій, живе єдиний, здається, беззмінний московський посол—старий культурний журналіст Отто Поль, що репрезентує тут свою Австрію з 1920 року.

В епоху таких напружених взаємовідносин п'ять років на посаді посла в Москві—незвичайний ювілей, що разом з Полем відсвяткує тільки перський повноважний міністер Алі-Гулі Хан-Мошавороль.

В Пречистенських провулках, в трьох найкращих „особняках“—посли „великих“ держав. В музейному будинку, оселився останній гість—типичний парижанин старої епохи, не дуже далекий від Анатолія Франса „homme de lettres“ (літератор), Жан Ербетт. Він дбає не тільки про прийоми та промови: обличчя нової Москви французький дипломат вивчає й підчас самотніх проходок, надівши замість „котелка“ кепку, щоб не впізнали, — на вулицях, ринках, в театрах пізнає новий побут, радянську культуру.

Недалечко, в сирій назверх, розкішний в середині купецької садиби живе „колишній ворог“, дипломат ще бісмарківського типу, чия трагедія стала вже історією. Служачи ще „великій Німеччині“, яко міністр справ закордонних, граф Брокдорф відмовився підписати Версальську угоду, що звязала його батьківщину. Надовго відійшовши від справ, цей високий, неговіркий дипломат, що протє, притягав до себе все дужчу увагу, згодився покинути своє полювання й сільське життя тільки ради московської посади.

Третій знатний чужоземець Пречистеньки—граф Манцєні—живе в видатному будинку. Тут в прихожій вбито Мірбаха й тут такі чотири роки підряд працював і збирався Виконком Комінтерну. І тут таки відбулася й розійшлася конференція в справі роззброєння. Зовсім, видать, незабобонна людина—граф Манцєні, посол фашиської Італії...

По принципу районування Москви, чи що, стягаються сюди й інші чужоземні місії. Правда, цій, сусідній з Червоною Пресною й Хамрайсоном, місцині не погрожує небезпека стати Пекінським дипломатичним містечком, куди тубільців не пускають. Тутешній туболені—тихий інтелігент Трубниківського й Скатертного провулків, скорше неприязно, з острахом дивиться на лаковані мотори з екзотичним, аж до Льва й Сонця, прапорцями, на радіаторі, що вже турбують його спокій...

Прапорці, до котрих допіру прилучилося Японське „сонце на сході“ їздять між „кварталом Воровського“, Кузнецьким Мостом, Концескомом на Малій Дмитрівці й тим завулком Китай-города, де бічним ходом, стараючись уникнути метушні свого наркомату, виходить підчас своїх, все рідших, приїздів до Москви Л. Б. Красин. І ще спинаються мотори на тому

*) Знаменитий французький поет, що в 20 роках минулого століття був послом Людовика VIII в Лондоні.

найлюднішому розі вулиць, де завзято лаються підводчики М. К. Х., де шпигують шпиги всіх націй, до ресторану „Бару“ ходять німецькі штурманів і хінські торговці опіумом і де в сусідньому міжнародному готелі „Савой“ навспинячки стають перед прихожими дореформені швайцари.

Там теж живуть клієнти Наркомзаксправу й Наркомзакторгу. Дипломати—одинці, московські й гості на короткий час, не знають тут, звичайно, обивательських розкошів „уплотнення“, водопроводних і топливних неполадків. Пристойний ресторан на четвертому поверсі готелю витримує конкуренцію з європейськими зразками таких закладів, та на цьому, мабуть, кінчається увесь зовнішній європеїзм Москви для гостей, що залітають до неї. Бо після десятої години вечора, коли Париж і Відень тільки починають жити огненними точками кабаре й мюзік-голлів Москва тиха, й мусичинець, що шанує себе, може піти тільки до страшенно нудного московського „гуртка“, замінивши партією преферансу й розмовою з ветераном Малого театру всі втіхи гри й танців західньої столичної ночі.

А вдень політики, концесіонери, журналісти й політики, що роблять собі кар'єру на раптовій любові до СРСР, шкандибають по центральних вулицях, поважно складають стеки з ручкою на столах Наркомзаксправських „сановників“. При цьому вони мало сумніваються в тому, що той самий солідний завідувач романського або балканського підвідділу о п'ятій годині вечора—може перекинутися товаришем таким-то і по наряді підвідділу М. К. поїде на районний мітинг, де й викрие підступи держави, представником котрої він сьогодні розмовляв.

І все-таки приїждять і приїждимуть, з Віндавського й Білоруського вокзалів, з Ходинського аеродрому, де вже спускаються паризькі літуні, люди, що повірили в нашу тривалість. Їх, правда, не так вже багато, але не бігають по заставах меткі американські або італійські кореспонденти, що винохують нову країну хоча-б за допомогою ченця Антоніна або одставного професора Озерова. Якість списків гостей міжнародних готелів від цього тільки виграє; поважніші стають ділові пропозиції, що наділяються радянським органам, і в довгих змістовних кореспонденціях пишуть західні газетарі наші способи господарювання.

Та не стихає Наркомзаксправ. Шість поверхів на Кузнецькому Мості виставили далеко позаду не тільки самий колишній завулок „Метрополі“, створилося перше дипломатичне коло: старі дипломатичні фахівці, що виконують подробиці нашої зовнішньої політики, гадають що виразить, порядок, способи і обихід Кузнецького, 15—зразковіші, ніж-то було в півсонній, хоча й пересадно пристойній, петербурській Мойці.

І це вже не організаційне мисиво 1921 року, коли для зносин із шістьма жовтими було коло двох тисяч співробітників, існувало до сотні екстериторіальних „особняків“, а всі, що сьак-так цвенкали по-німецьки, оббивали рози відділів особистого складу, а то навіть Обліково-Поділового відділу прохаючи перевести їх на дипроботу.

Зараз це—цілком європейське, ділове міністерство, робота якого цілком звична, де мало говориться, де не метушаться зайві люди. Найменш демократичний з наших установ, Наркомзаксправ дістав надзвичайну популярність в передсмертних статтях Ілліча...

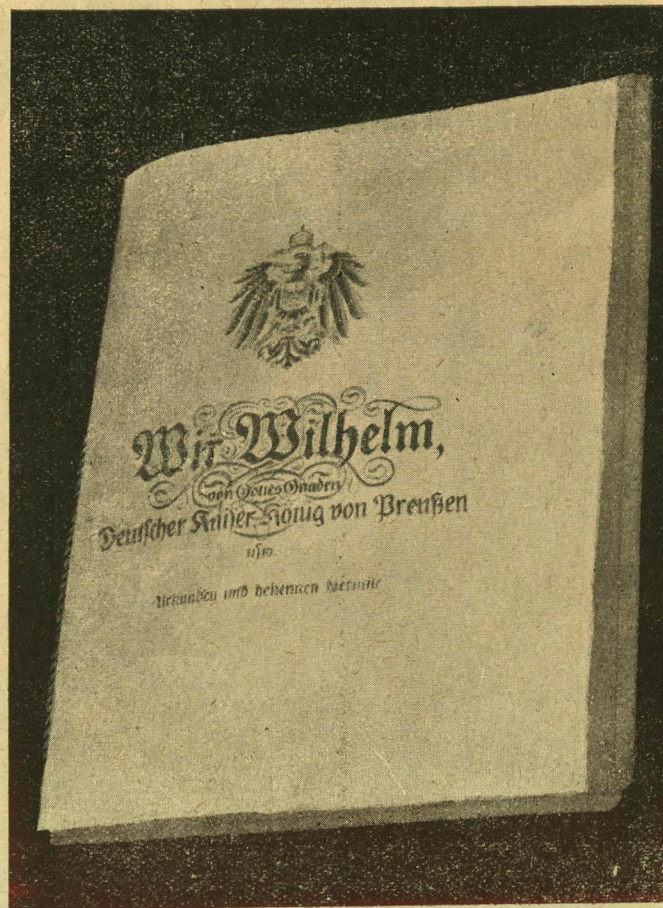
Це не значить, що там не заведено десятичної або й більшої системи

ників: пропонувалося навіть завести якусь нову форму. На практиці це привело тільки до того, що Г. В. Чичерин почав надівати червоноармійський мундир в тих випадках, коли „етикет“ вимагає гаптованого золотом фрака. І тільки часом поверх форми підшефної роти надівається бухарський халат і чалма, що викликали чимало балачок в Парижі: на цій голові й на плечах вони спинилися, як подарунок визвольного Сходу; може, через це з таким докором говорять в дипломатичних альманахах одставні посли про цей, теж, беручи загалом, скромний убір...

— Східні дипломати. Так говорили 1918 року німці про тодішній, скупий на слова, комісарят заксправ. І сполучили, як водиться, це поняття з хитрістю й здатністю стягти гостеві голову через годину після ласкавого прийому.

— Московські дипломати, говорить тепер Париж, Лондон і світ,—

і сполучає тут наші східні симпатії, симпатії Сходу до нас

Брестський договір—Сторінка перша.

зоставили далеко позаду не тільки самої колишньої завулок „Метрополі“, де творилося перше дипломатичне коло: старі дипломатичні фахівці, що чесно виконують подробиці нашої зовнішньої політики, гадають що виразність, порядок, способи і обихід Кузнецького, 15—зразковіші, ніж-то було на півсонній, хоча й пересадно пристойній, петербурській Мойці.

І це вже не організаційне місиво 1921 року, коли для зносин із шістьма державами було коло двох тисяч співробітників, існувало до сотні екстериторіальних „особняків“, а всі, що сьак-так цвенкали по-німецьки, оббивали пороги відділів особистого складу, а то навіть Обліково-Поділового відділу ЦК, прохаючи перевести їх на дипроботу.

Зараз це—цілком європейське, ділове міністерство, робота якого цілком виразна, де мало говориться, де не метушаться зайві люди. Найменш бюрократичний з наших установ, Наркомзаксправ дістав надзвичайну хвалу в передсмертних статтях Ілліча..

Це не значить, що там не заведено десятичної або й більшої системи реєстрації або, що тихі дівчата в закордонних блузках не втопають в морі вихідних та бюлетенів. За пару останніх років паперовий станок став, правда, повільніший, з дипломатичного обиходу зникла конкуренція з Наркомшляхів: для тих, що переїзять радянські кордони, є не тільки два протекційні наркомзаксправовські вагони на тиждень, а й щоденні на більше люду, кур'єрські й швидкі потяги.

Зникла й конкуренція з Наркомпочтелем, коли через дипломатичних кур'єрів різні родичі, яким жилося добре, посилали листи й посилки згодованим москвичам. І зникло, нарешті, суперництво з поліцією, що лучиться з функціями всякого європейського міністерства справ закордонних. Сотні спекулянтів не прутся більш у відділ віз і закордонних паспортів: натиск їх з неменшою холоднокрівністю стримується, а закордонний потік фільтрують місцеві відділи керування і, звичайно, той величезний будинок на Луб'янці, який всякий чужинець завше старається обминути...

„Висока політика“ робиться тепер не конче вночі, коли зникають непотрібні прихожі. Голова відомства не змінив, проте, своєї довголітньої звички працювати до сходу сонця: як і раніш, в екстрених випадках, коло „посольського“ під'їзду великого будинку о другій і о третій годині ночі стають автомобілі з прапорцями. А о п'ятій ранку, по давно заведеній традиції, відбувається останній, провірочний, обхід наркому.

Повпреди в столицях світу, керівники відділів комісаріату, його уповноважені в Ленінграді, Тифлісі, Владивостоці... Вони не потішають західних охотників на сенсації якої-небудь пишною заявою або розмовою невіддільною на Заході від звання дипломата; це тільки точні виконавці.

Коли треба, вони навіть покажуть гнучкість і гречність, що примушує Красина й Мдивані їхати у фраках до президента Думерга, а Розкольникову—їздити на прогулянку на слонах його величества еміра афганського. Але ще 1918 року. В. І. Ленін, сміючися, дозволив нашим дипломатам надівати хоч спідницю, коли це буде треба, щоб створити більший престиж і полегчити дип-зносини. І, може бути, в особі А. М. Колонтай, радянська дипломатія цієї поради й послуhalася...

Минулого року почалася була навіть в часописах дискусія про недопустимість особливої зверхньої пишності для наших закордонних представ-

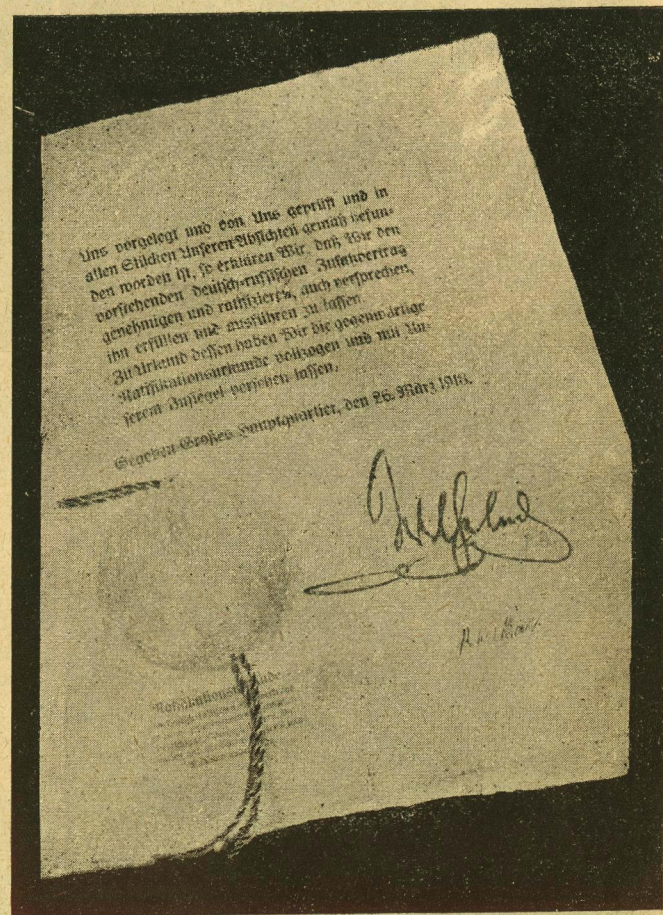
докором то-
верять в ди-
пломатичних
альманахах
одставні по-
сли про цей,
теж, беручи загалом, скромний убір...

— Східні дипломати. Так говорили 1918 року німці про тодішній, скупий на слова, комісаріят заксрав. І сполучили, як водиться, це поняття з хитрістю й здатністю стягти гостеві голову через годину після ласкавого прийому.

— Московські дипломати, говорить тепер Париж, Лондон і світ,—

і сполучає
тут наші і-
східні симпатії,
симпатії
Сходу до нас
із суто-захід-
ним умінням
користатися
чужими по-
милками, від-
давати око за
око, не забу-
вати дріб-
ниць. Така
практика й
світло вели-
кої теорії до-
помогли нар-
комзаксправ-
цям підняти
червоні пра-
пори майже
над усіма
царськими
посольства-
ми. зробити
автомобіль з
серпом і мо-
лотом шано-
ваним, пов-
ноправним
екіпажем, що,
правда, тро-
хи наганяє
страху, коли
він прорізує
тишу рим-
ських або
пекінських
Поварських.

Брестський договір—Сторінка перша.

Брестський договір. — Сторінка остання.

Ліворуч—Китайська пальма. Праворуч—Єгипетський очерет,

— **ТЬОТЮ!** Чи ще далеко до Микитського саду?

— Та як до сторожки дійдете то й 4-х верстов не буде.

Йшли... Довго йшли. Зустріли хлопців.

«Ей да ребята, сй да комсомольці»..

Лунала пісня...

Сміялись загорілі здорові обличчя.

— Добрий день! А чи далеко ще до саду?

— Та верстов з 5...

Знову йшли. Де-хто мугикав

пісню. де-хто ргав квіти... Увійшли в ліс.

— А скажіть, будь-ласка, що то за дерево таке червоне та гладеньке?— підскочила одна допитлива дівчина до свого сусіда.

— Землянічне дерево,— буркнув незадоволено той і нахилився за якоюсь травичкою.

— Петро Олександрович, а ви що несете таке цікаве?

— А це щось таке гарне, а що й сам не знаю. Бачите які коріння немов у дерева, а листья рожеве та цупке..

— Та ви дивіться з нього молоко тече! Це молочай. У нас-же їдять молочай! От попробуйте на язик! А-ж ну, лизніть. Ну, що солодке?!

— Та де там! Хай йому біс!

— А що це таке коштубате росте?—запитала вона знов першого сусіда.

— Туя—скринув він нервово.

— Т-у-я?! А оце біле?

Сусід більше не витерпів. Він разів п'ять скинув окуляри і надів їх а потім скрикнув:

— Ви мені, будь ласка, дасте сьогодні спокій? Понесла-ж мене лиха година пішки!! Й десятому закажу...

Дівчина здивовано відійшла від нього.

— Ну що справді то молочай?

— М-м-м-а-а-й,— замекав Петро Олександрович, через те що язик в нього так розігнало після того як лизнув молочай, що він не міг його повернути в роті...

ші 20 років дуби ростуть
а потім через кожні 6 років
мирають і вона йде на коркі

...з толицями катаяцямі.
Кора з цих пальм іде на одяг вбогому китайському населенню.
Ближче до моря розкинувся розкішний гай корковихдубів. Знає дуб,
пращури його далеко, ростуть в
палкої Іспанії і що донесли їх
примхи людські. Тепле підсоння
Криму ласкаво прийняло
їх обійми і от під привітним соняч-
ним промінням тут розрісся цілий гай...
Перші 20 років дуби ростуть
швидко, а потім через кожні 6 років
здирають і вона йде на корки
поліум.

Прекрасний кедр гімалайський,
те дерево "Тибету, застиг в
її величі й милостиво пригото-
вся приймати пошану...

Кипариси, лаври, лавровишні
ти, банани, араукарії, криптомерії,
пальмі, бамбуки, олеандри—всі ки-
стаються, всі всміхаються, всі ваблять
себе.

І в безмежності синього неба,
бухливих струмках ручаїв та фон-
ові, і в лазоревому морі, і в дивних
кошах квіток та дерев почувається
жизні мандрівникам з півночі.

А в басейнах грають золоті
рибки, поринаючи, то виринаючи між
тонкими стеблинами ніжнорожевих
водних лілій, і єгипетський комиш
хлюпає від легенького вітерця
співує сумтну пісеньку Нила.

Кактуси всякі, бамбуки, папірус
єгиптяни робили папір,—все
те, вихоується на сонці...

Не знаєш, на що дивитися. Усе
хочеться розглянути, усього торкну-
тися руками, понюхати, а то й відло-
мати. Що крок, то все нове, прекрасне-
казкове, казкове...

В залежності від того, на що ди-
вляшся, думка перебігає то в Прекрасну
Індію, то в жаркий Китай, то в палку
Індію, то на беріг казкового Нила.

Алея пальм.

А в басейнах грають золоті рибки...

В садку є ботанічний кабінет,
де зібрано гербарій кримської фло-
ри, є музей і бібліотека. Засновано
1881-го року з ініціативи графа
Рішельє. Розташовано дерева за
вказівками академіка Паласа. Пер-
шими директорами були ботаніки
Стевен та Гарвіс і, дякуючи їм, на
Кримському узбережжі поширилися
такі дерева, як кедр, чинари і такі
рослини як гліцинії, падуби й інші.

За садком ідуть виноградники
й винні підвали „Магарач“ (Мага-
рач—спустошене грецьке селище).

Сюди також вабить кожного
андрівника покуштувати янтар-
ного виноградного вина і, можливо,
на мить забутись.

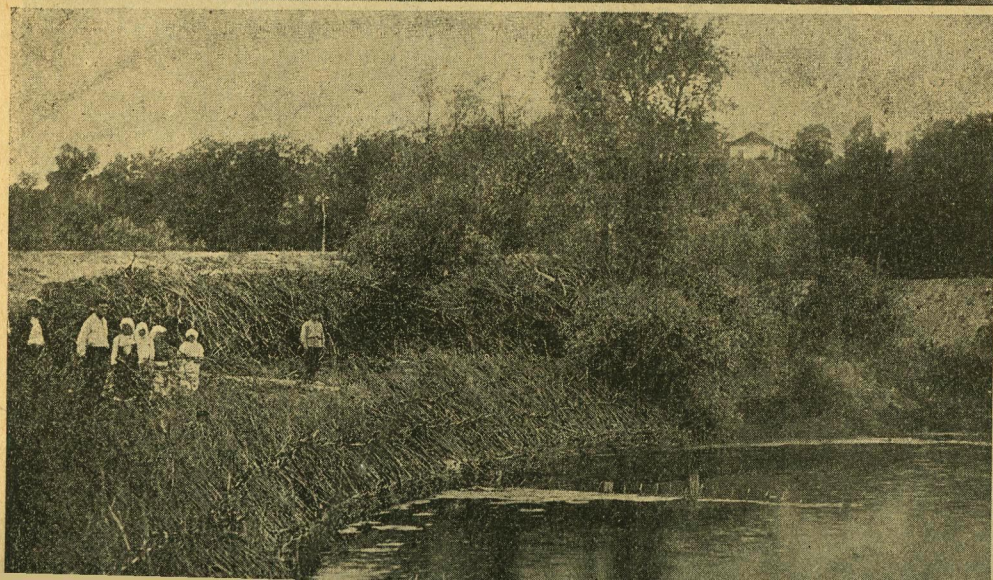
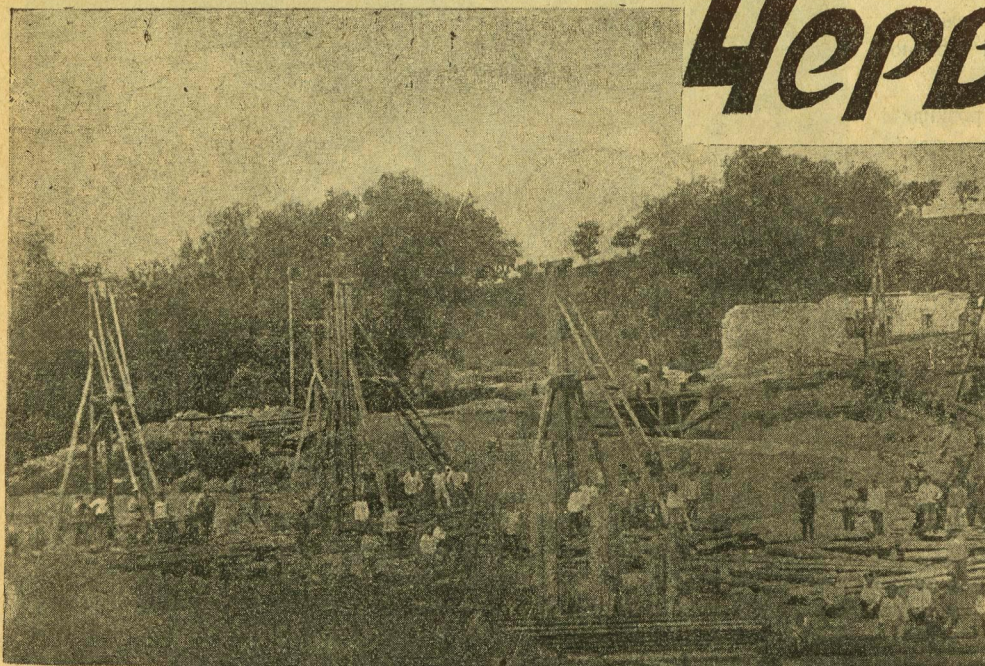
Все пильно оглянуто. Кожний
набрався сили вражіння—і не хо-
четься йти звідси. Всі притихли.
немов пригнічені величчю і красою
природи,—та раптом шум морської
хвилі, що з силою хлюпнулась об
беріг, і порив вітру порушили
тишу...

Почався прибіій...

М. С—на.

Червоне Поле

„Комунізм то є—Радянська влада плюс електрифікація“. В. І. Ленін.

Під Чугуївим, в 33 верстах від Харкова біля Совхоза ВУЦВК'у на хуторі Рождественському, там де річка Уди впадає в Донець, серед гущавини лісів день і ніч характерним таканням стукотить двигун, тимчасово подаючи електричну енергію для робіт будучої гідроелектростанції.

Колись це був один із краших кутків Харківщини, який давав власникам своїм і добрий прибуток і хороший відпочинок.

Паперова фабрика стояла там, за роки війни горожанської зруйнована.

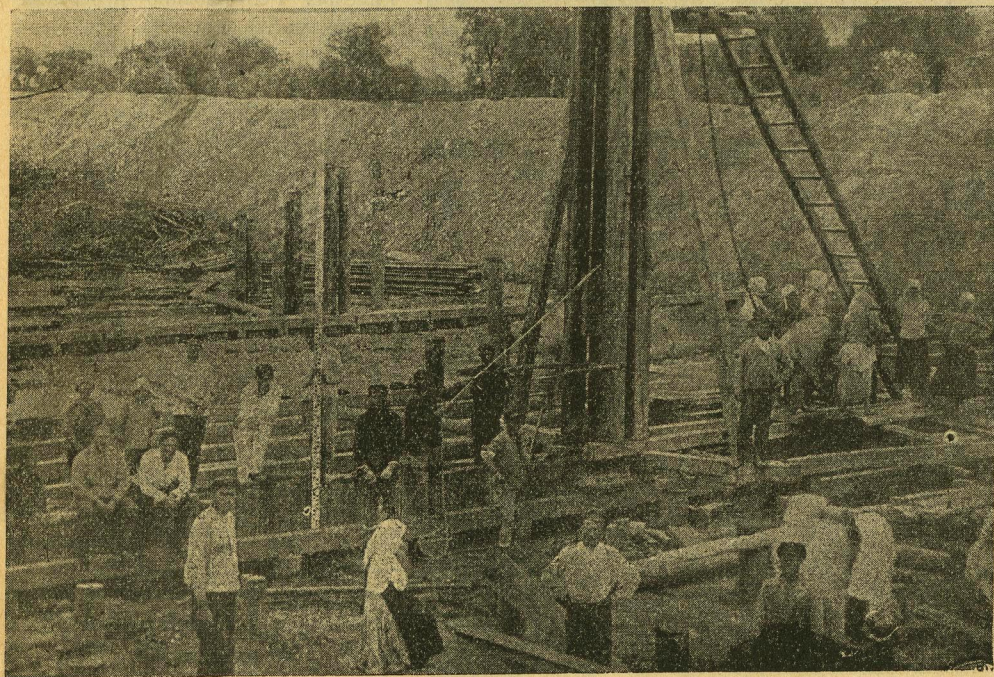
На місці цих руїн за ініціативою ВУЦВК'у, Акц. Т-ва „ЕЛЕКТРИКА“ та місцевого населення будується нині тою-ж „ЕЛЕКТРИКОЮ“ гідроелектростанція на 200 кіньських сил, що має обслуговувати: Радгоспод. ВУЦВК'у, села: Старо-Покровське—390 двор., Ново-Покровське—565 двор., Введенське—675 двор., Мохнач—235 двор., Скрипаї—300 двор., Гнилицю—400 двор., Терцово—500 двор., Каменне—700 двор., Рогань—1000 двор., й Малинівка—1000 дворів, а разом до 6.300 дворів.

Обслуговування має повестись як по лінії освітлення селянських дворів, так і по лінії моторної нагрузки для місцевих сільсько-господарських підприємств та с.-г. робіт.

Підприємствами район не багатий, а через те поруч зі станцією, біля колії південної залізниці, в 4 верстах від ст. Мохнач будується одночасно млина та маслобойка, з виробництвом перші 1800 п., а друга 120 пуд., тоб-то з можливістю перемолоти до 800.000 пуд. хліба та перебити на олію до 25.000 пуд. сонячнику в рік. Район тяжіння до млина та маслобойки біля 15 верств в окрузі з кількістю дворів біля 12.000.

Вартість енергії буде коштувати для млина 3, 4 коп. За помол думається брати в середньому (вальцовий та разовий помол) 12 коп. з пуда при нинішній ціні для селянина за такий-же помол біля 20 коп. Освітлення обійдеться селянину біля 50 коп. в місяць за 25 свічку лампочку.

Разом з тим енергія має бути використана для різного роду с.-г. робіт: молотби, віяння, січкарень і т. д., а також місцевих кустарних промислів, головним чином в галузі деревообробки. Вартість всіх споруджень обійдеться селянину біля 50 коп. в місяць за 25 свічку лампочку.

Спорудження гідроелектростанції. Будівельні роботи.

Підприємствами район не багатий, а через те поруч зі станцією, біля колії південної залізниці, в 4 верствах від ст. Мохнач будується одночасно млина та маслобойки, з виробництвом перші 1800 п., а друга 120 пуд., тоб-то з можливістю перемолоти до 800.000 пуд. хліба та перебрати на олію до 25.000 пуд. сонячнику в рік. Район тяжіння до млина та маслобойки біля 15 верств в окрузі з кількістю дворів біля 12.000.

Вартість енергії буде коштувати для млина 3,4 коп. За помол думається брати в середньому (вальцовий та разовий помол) 12 коп. з пуда при нинішній ціні для селянина за такий-же помол біля 20 коп. Освітлення обійдеться селянину біля 50 коп. в місяць за 25 свічну лампочку.

Разом з тим енергія має бути використана для різного роду с.-г. робіт: молотьби, віяння, січкарень і т. д., а також місцевих кустарних промислів, головним чином в галузі деревообробчій. Вартість всіх споруджень обійдеться по-над 400.000 карб. Закінчитись мають всі будівлі до листопаду 1925 р.

Нині роботи виконані на 70%: встановлена електромережа по селам, закінчується плотина, закінчуються помешкання для гідроелектростанції, млина та олійниці. ХТІ закінчує турбіни для станції, останнє електрооборудовання, за виключенням де-яких дрібниць, готове. Оборудовання млина переводить „Мельстрой“.

Господарем всіх споруджень та організатором робіт є Т-во по електропостачанні „ЧЕРВОНЕ ПОЛЕ“, пайщик, якого є ВУЦВК, „ЕЛЕКТРИКА“, Харківський Губ. та Окрвиконком, Чугуївський Райвиконком, та фізичні особи—місцеве населення, кількість останнього на сьогодні до 1.200 чоловік.

Вся робота переводиться силами самих пайщиків—чоловіків і жінок, що вносять, таким чином, свій пай в Т-во власною працею. Селянство з гарячим ентузіазмом стежить за ходом робіт, чекає закінчення їх, аби нарешті мати те, чого їм так бракувало.

Треба сказати, що до цього часу в районі на 20 верст був поганенький приватний млин, що немилосердно тяг з селянина не тільки за помол, але й за чергу помолу.

По місяцю, іноді й по два доводилось селянинові чекати поки-то зерно його буде змелено. І от тут-то куркулик, власник млина, свою монополію й використовував, беручи в додаток до платні за помол, ще й платню за „срочність“. Нині, це єдиний ворог Т-ва та його споруджень, що з неменшою цікавістю, чим інші, стежить за роботами, але з єдиною надією: може в цьому році вони закінчені не будуть, і він ще „поживе“.

Куркульські надії, розуміється, не справдяться. Воля розбудженого силою революції селянства зуміє перебороти всі перепони, що стануть на шляху його прагнень до здійснення заповітів Ілліча.

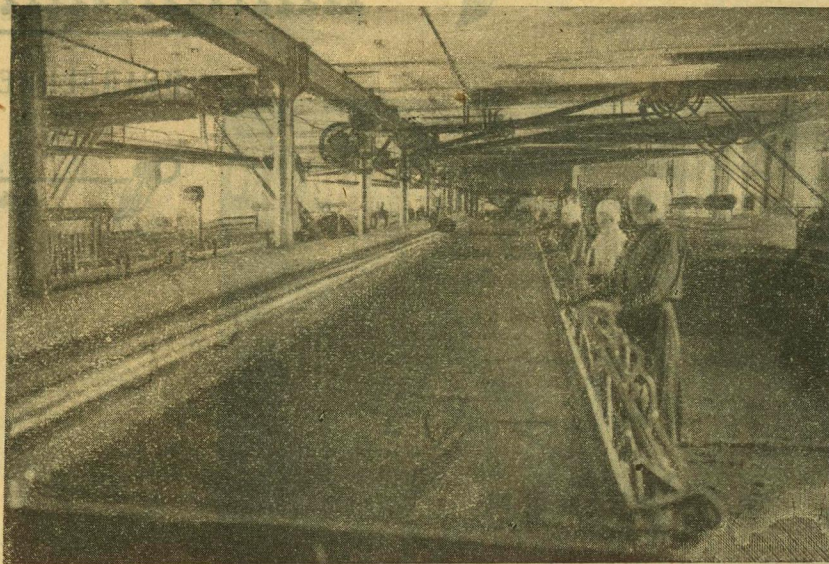
С. Лимар.

НЕВА ТРЕСТА „МОССУКНО“.

Ткацкий станок.

Механический ткацкий станок, как и ручной, комбинируя основные и уточные нити определенным образом, вместе с тем придавая им определенную густоту готовят нам ткани нужных рисунков и плотности. Ткань, как мы знаем, вне зависимости от рисунка состоит из двойного рода нитей: одни идут вдоль ткани и называются основными, другие поперек и называются уточными. Ткацкие станки, комбинируя те и другие нити, переплетая их, выполняют ту же работу, что и ручные станки, но эта работа после заправки нити, производится в известной степени автоматически и ме-

ханически. Ткачу приходится только наблюдать, чтобы в случае обрыва основной и уточной нити, остановить станок, связать оборвавшиеся нити и пустить его дальше. Отсюда мы видим, что в определенных тканях, более крепких, и при усовершенствованных конструкциях ткацкого станка, имеется возможность перейти к работе одному ткачу на два, три и даже более станков. По своей конструкции, станки бывают: быстроходные и тихоходные, одночелочные, многочелочные, жаккардовые и т. д. Употребление тех или других зависит от характера рисунка и крепости пряжи.

Сукновальные машины.

Ткань из ткацкого отделения поступает в отделку под названием суровья. Пока она имеет очень неприглядный вид:—редка, пушиста, грязна и, по большей части, не окрашена. Ее ну-

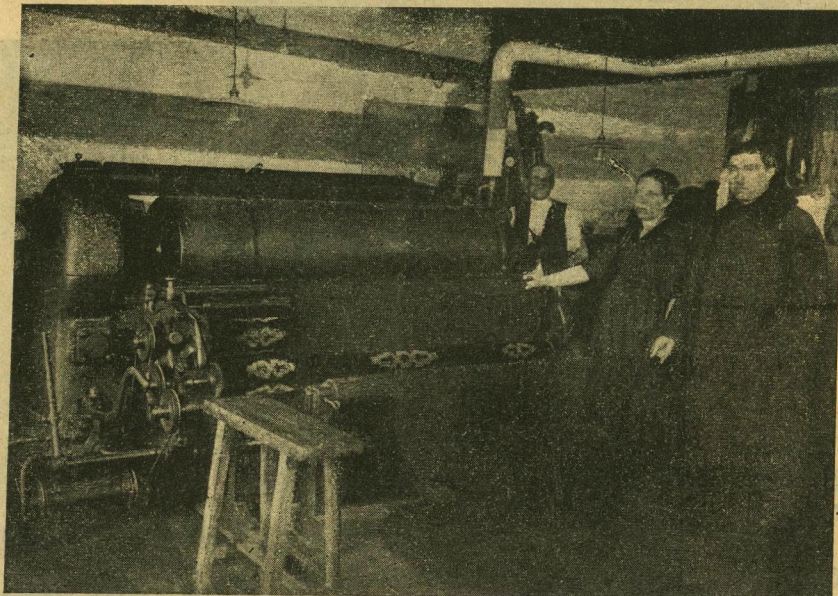

и другими, которые содействуют скольжению шерстинок друг относительно друга и тем уменьшают размеры ткани, а следовательно дают ей нужную усадку. Пропитав ткань—ма-

нити, производится в известной степени автоматически и ме-

Ткань из ткацкого отделения поступает в отделку под названием суровья. Пока она имеет очень неприглядный вид:—редка, пушиста, грязна и, по большей части, не окрашена. Ее нужно отделать. Первым этапом в этой отделке и является, по большей части,—валка. Здесь ткани придают ту желательную плотность и „мясистость“, которую товар имеет в готовом виде. Достигают это тем, что ткань пропитывают некоторыми растворами, мылом, содой

Сукновальные машины.

от характера рисунка и крепости пряжи.

и другими, которые содействуют скольжению шерстинок друг относительно друга и тем уменьшают размеры ткани, а следовательно дают ей нужную усадку. Пропитав ткань,—машину пускают. Ткань поднимаясь на верх и опускаясь снова вниз, совершая этим поступательные движения, сжимаясь в продольном направлении, между валами, и в поперечном направлении в клапане, приобретает после 3-х—4-х часов работы желательный вид.

Самопресс.

Валеная ткань — „белье“ с сукновальных машин поступает весьма грязная и жирная вследствие употребления мыла, при сукновалении, остатка пота на самой шерсти, и масел, которые употребляли в процессе обработки при замасливании шерсти перед чесанием, такую ткань прежде чем пустить дальше, промывают, на растворяющих жир и грязь растворах (соде, мыле, глинке и др.) в специальных моечных машинах, откуда „белье“ в дальнейшем идет, либо в крашение, если эта ткань предназначена для краски, полотном или предварительно отжатая на центрофуге на ширительную сушильную машину, где испаряется влага; сухое полотно заправ-

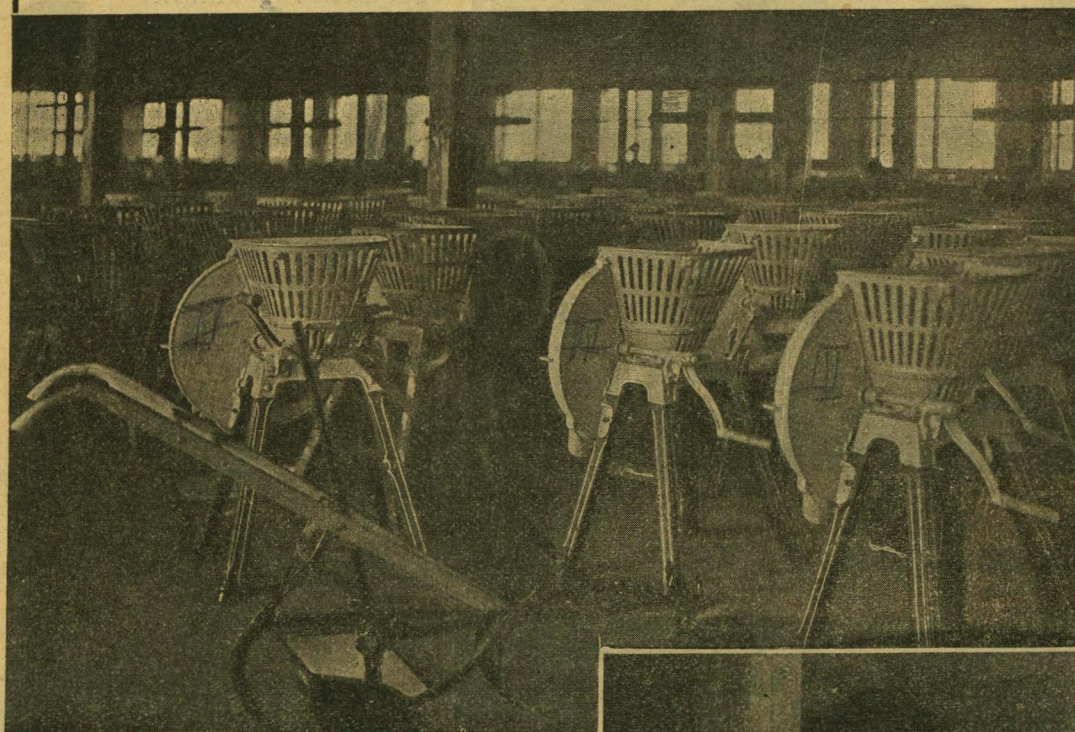
ляется на стригальные машины, где кончики шерсти разной длины, торчащие с поверхности ткани обрезаются до одинаковой высоты, придавая ткани тот вид, в котором мы обыкновенно привыкли видеть сукно. Теперь остается придать сукну тот вид, в котором ткань идет на продажу. Для разглаживания измятого сукна употребляют паровые утюги — „самопрессы“, где ткань пропускается между корытом и валом, подогреваемыми паром и между которыми имеется большое давление. Сглаженная ткань декотируется, снова пресуется и сложенная в куски отправляется на склад.

Зав. Харьк. Отд. Моссука ЛАТЫШОВ.

УКРАИНСКИЙ ТРЕСТ СЕЛЬСКО-ХОЗЯЙСТВЕННОГО МАШИНОСТРОЕНИЯ УКРТРЕСТСЕЛЬМАШ

ПРАВЛЕНИЕ: г. Харьков, ул. Свер-
длова, № 1.

Склад корнерезок.

Склад корнерезок.

ОБ'ЕДИНЯЕТ:

21 Государственный завод
Сельско-Хозяйствен. машин.

ПРЕДЛАГАЕТ:

Со своих заводов и складов — кооперативам, коллективам, сельхозам и сельским хозяйствам по заводским ценам: плуги, буккера, бороны, культиваторы, сеялки, жатки, лабогрейки, самоскидки, молотилки, хлебные и кукурузные, конные привода, сеялки, сортировки, мельничные поставы, просорушки, соломорезки, корнерезки, зернодавилки, зернодробилки, пресса сенные, маслобойное оборудование, нефтяные двигатели, тракторы „Запорожец“, запасные части к ним и разное литье ковкового чугуна.

Склад пропашников „Планет“.

**ПРОДАЖА ПРОИЗВОДИТСЯ ЗА НАЛИЧ-
НЫЙ РАСЧЕТ И В КРЕДИТ НА ЛЬГОТНЫХ
УСЛОВИЯХ.**

СКЛАДЫ во всех окружных пунктах
Украины.